

Vår saksbehandler
Inger Liv Gøytil Lund, tlf 32808668

Vår dato
22.08.2005

Vår referanse
05/00288-8
344.650.

Deres dato

Deres referanse

Riksantikvaren

Postboks 8196 Dep
0034 OSLO

KULTURHISTORISK MUSEUM Universitetet i Oslo	
Saksb. LIEU	Kopi 31 AUG. 2005
Ark: 0618-60	
Saksnr: 05/16439	Dok.nr.: 1

Søknad om dispensasjon fra kulturminneloven §8 1. ledd

Buskerud fylkeskommune oversender herved ovennevnte søknad om konsesjon på bygging av ny 66/22 KV transformatorstasjon for behandling og uttalelse i henhold til kulturminneloven §8, 1.ledd.

Tiltak: Bygging av ny 66/22 KV transformatorstasjon ved Langeset – gnr 60 bnr 48 – Hemsedal kommune. (se vedlegg).

Tiltakshaver: Norconsult, Vestfjordgaten 4, 1338 Sandvika.

Forundersøkelser: Planområdet ble registrert av Buskerud fylkeskommune 07.06.05 – 09.06.05 2005 (se vedlagte rapport). Planområdet ligger ved Langeset, ca. 580 m sørvest for riksvei 52 i Hemsedal. Det har tidligere vært benyttet som rigg- og verksteds plass under byggingen av Hemsil 1 kraftverk. Store deler av området er planert og fylt opp med stein.

Ved registreringen ble det gravd 2 sjakter på den nordvestre del av planområdet med gravemaskin. Sjaktene lå i lengderetning nordvest-sørøst og målte 35-40 m i lengde og 3,5 m i bredde. Grunnforholdene besto av 10-15 cm tykt humusholdig lag etterfulgt av gul, fin sand. Det var mye stein i grunnen. Lengst nord i sjaktene var massene finere og tettere. Sør i sjakt 1 ble det påvist et anlegg. Koordinater: X 480670, Y6741903. Anlegget måler 1,1 m (NØ-SV) x 0,6 m (NV-SØ) i plan og har en dybde på 10 cm. Det består av et rødt, fett sandlag med trekullkonsentrasjoner iblandet skjørbrent stein. Anlegget ble snittet og en trekullprøve er tatt ut til datering.

Det ble ikke gjort noen funn i anlegget, men i området rett nord for dette ble det funnet fem gjenstander: et ildstål av jern, en spiker, en liten klump av jern og en liten slagglump (mulig smieslagg). Dette ble tolket som et mulig ildsted.

Vi anser planområdet som fullgodt registrert og at registreringen med stor grad av sikkerhet fastslår at det ikke finnes flere automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet.

Vi viser til telefon samtale med Kjersti Randers, Riksantikvaren, og Lil Gustafson, Kulturhistorisk museum 08. juni 2005 og e-post fra oss. Etter avtale med Kjersti Randers og Lil Gustafson har fylkeskommunen gjennomført en arkeologisk undersøkelse av funnområdet (se vedlagte rapport).

Kulturmiljø: Planområdet ligger på eiendommen Langeset ca. 580 moh. Området fremstår i dag som et lager og verkstedsområde for Hemsil kraftverk og bærer preg av moderne inngrep. Terrenget er ellers åpent og området er gressbevokst. I nordøst består vegetasjonen av gran og brisk.

Tiltakets samfunnmessige betydning: Tiltaket vil sikre stømforsyning til området.

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

Postadresse
BUSKERUD FYLKESKOMMUNE
Fylkeshuset
N-3020 Drammen

Besøksadresse
Hauges gate 89
E-postadresse
Postmottak@bfk.no

Telefon
32 80 85 00
Internett
www.bfk.no

Telefaks
32808676

Bankkonto
2200.07.13523
Foretaksregistre
NO 964 951 373

Vurdering av kulturminnet: Strukturen eller anlegget som ble registrert har en noe usikker funksjon og er tolket som et mulig ildsted. Denne type anlegg som ligger i dyrka mark har svært lite formidlingspotensiale der de ligger. Bevaring av denne type anlegg under dyrka mark er også svært lite hensiktsmessig, da pløying og eventuell dyppløying vil medføre at anlegget vil forsvinne over tid. Anlegget bærer allerede preg av dette.

Vurdering av kulturminnet: Fylkeskommunens tilråding:

Vi tilrår at det gis dispensasjon etter kulturminneloven § 8, 1. ledd for ID 91829 med vilkår om arkeologisk undersøkelse.

Høringsfrist: 15.07.2005

Med hilsen

Inger Liv Gøytal Lund e f
kulturvernleder

Vedlegg:

- 1 Rapport
- 2 Konesjonssøknad
- 3 C14 datering

Kopi til:

Hemsedal kommune

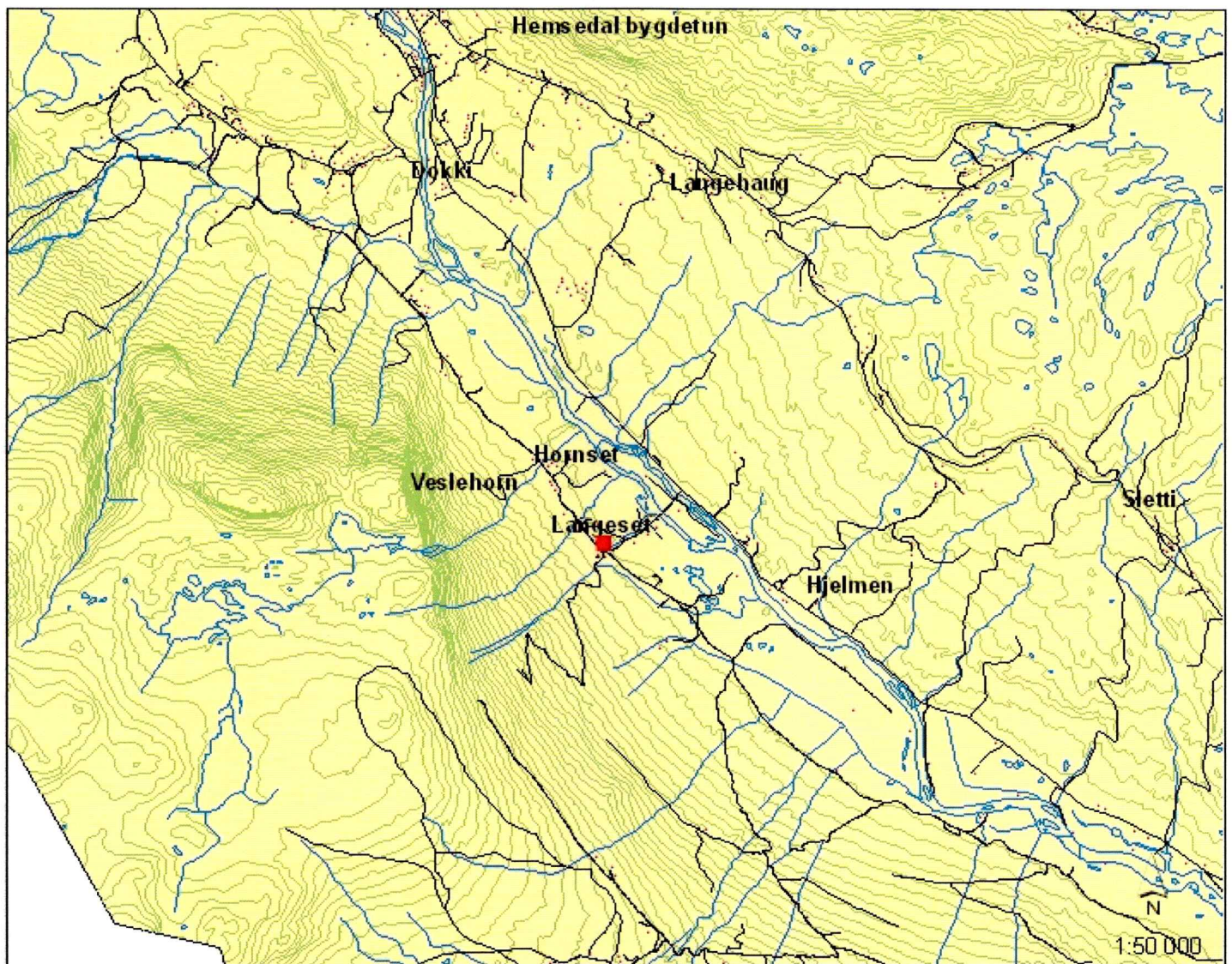
Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo

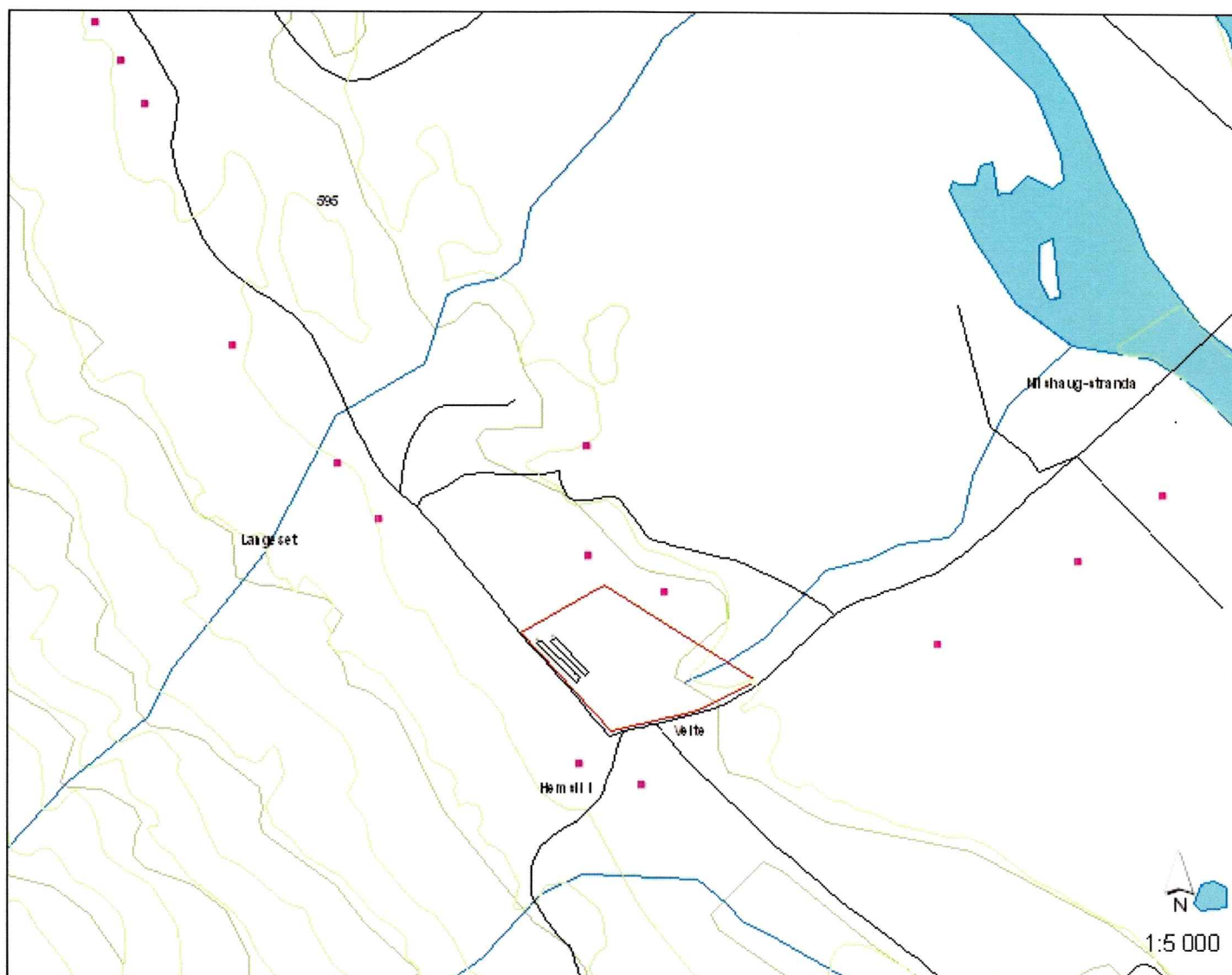
3560 HEMSEDAL

Postboks 6762 St.Olavspl., 0130 OSLO

RAPPORT FRA KULTURMINNEREGISTRERING VED LANGESET I HEMSEDAL KOMMUNE

Fylke	Buskerud
Kommune	Hemsedal
Gårdsnr., Gård	60/48
Saksnr	05/00288-2 344.650.
Saken gjelder	Konsesjonssøknad på bygging ved Langeset
Kartblad	Øk-kart: BQ 66-5-3
Utført av	Vanja Tørhaug, Utviklingsavdelingen, Buskerud fylkeskommune
Utført dato	07.06.05 - 09.06.05

Figur: Kart over området, planområdet er merket med rødt og sjaktene er tegnet inn. M: 1: 5000.

Formål og bakgrunn for undersøkelsen

I forbindelse med en søknad om konsesjon på bygging av ny transformatorstasjon ved Langeset i Hemsedal kommune ble det foretatt en arkeologisk registrering av planområdet. Formålet med denne undersøkelsen var å påvise og avklare forholdet til automatisk fredede kulturminner.

Tidsbruk og bemanning

Undersøkelsen ble foretatt av Vanja Tørhaug. Det ble brukt 22,5 timer i felt, inkludert kjøring, 6 timer til etterarbeid og 1,5 time til forarbeid, til sammen 30 timer.

Tidligere arkeologiske registreringer

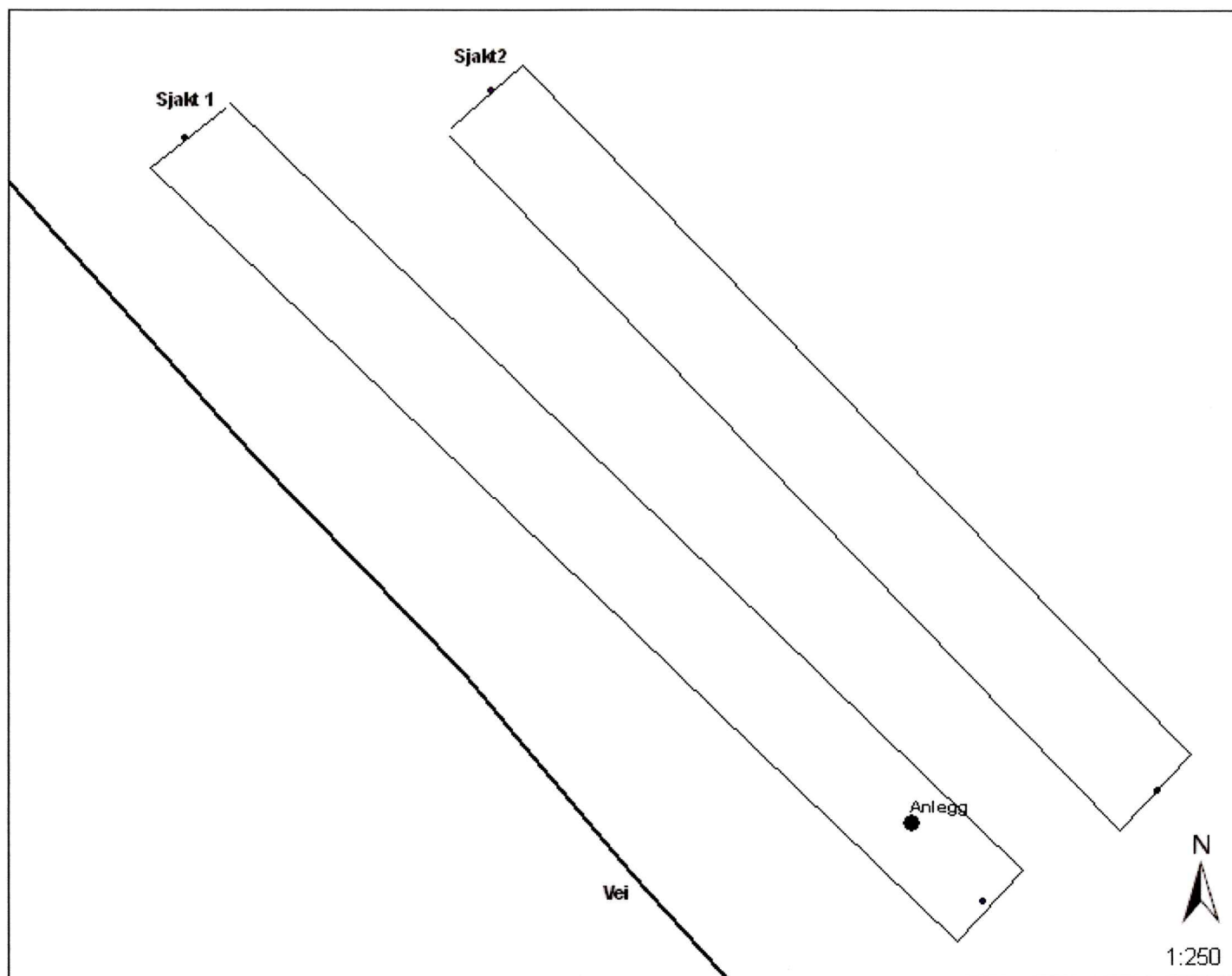
Innenfor planområdet er det ikke tidligere registrert kulturminner. I nærområdet er det registrert flere kullgroper, hvorav blant annet på eiendommen 60/4, ca 350 m nordvest for planområdet og på eiendommen 61/49, 250 m øst for området.

Områdebeskrivelse

Planområdet ligger ved Langeset, ca 580 moh, 700 m sørvest for riksvei 52 i Hemsedal. Det har tidligere vært benyttet som rigg- og verkstedplass under byggingen av Hemsil 1 kraftverk. Store deler av området er derfor planert ut og fylt opp med stein. Terrenget er åpent og området er gressbevokst. I nordøst består vegetasjonen av gran og brisk.

Reigistreringer

Det ble ikke registrert noen synlige kulturminner i planområdet.

Figur: Sjakt 1 og 2. Funn av anlegg er markert i sjakt 1. M 1:250.

Sjaktning

Det ble gravd 2 sjakter på den nordvestre delen av planområdet. Sjaktene lå i lengderetning nordvest-sørøst og målte 35-40 m i lengde og 3,5 m i bredde. Grunnforholdene besto av 10-15 cm tykt humusholdig lag etterfulgt av gul, fin sand. Det var mye stein i grunnen. Lengst nord i sjaktene var massene finere og tettere.

Sør i sjakt 1 ble det påvist et anlegg. Koordinater: X 480670, Y: 6741903. Anlegget måler 1,1 m (NØ-SV) x 0,6 m (NV-SØ) i plan og har en dybde på 10 cm. Det består av et rødt, fett sandlag med trekullkonsentrasjoner iblandet noe skjørbrent stein. Anlegget ble snittet og en trekullprøve er tatt ut til datering.

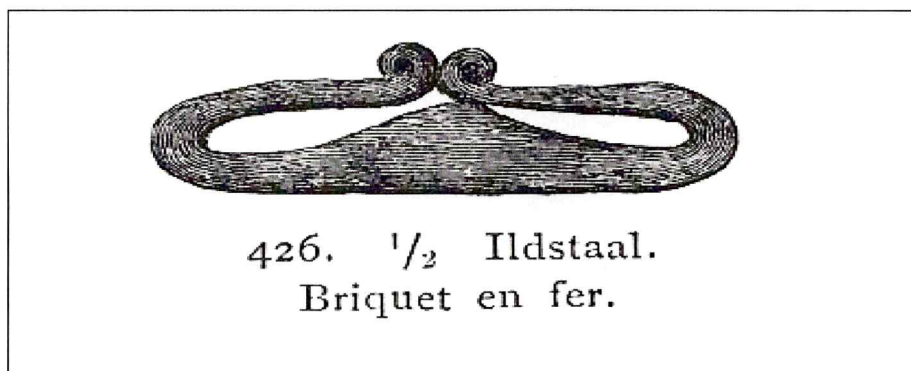
Figur: Foto av anlegg i plan, påvist sjakt 1. Sett mot NØ.

Figur: Foto av anlegg i profil, påvist sjakt 1. Sett mot SV.

Det ble ikke gjort noen funn i anlegget, men i området rett nord for dette framkom fem gjenstandsfunn. Et ildstål av jern av hovedtypen R.426 (Rygh fig. 426), to fragmenter av en hekte av jern, en spiker, en liten klump av jern og en liten slagglump (mulig smieslagg). Ildstålet måler 7,5 cm i lengde og 3,2 cm i bredde. Disse lå spredt 0,2-1 m fra anlegget, i overgangen mellom humusblandet lag og sandjord. Tolkningen av anlegget er usikker, muligens kan det være rester av et ildsted. Det ble rensset opp i området rundt anlegget og sjakten ble utvidet mot NØ for å avdekke eventuelle nye anlegg eller funn. Ingen nye observasjoner ble gjort. Det var mye stein i grunnen, noe som gjorde det arbeidskrevende og vanskelig å avdekke eventuelle strukturer.

Det ble i tillegg prøvegravd i området sør for sjaktene som så ut til å være mest ødelagt. Prøvegravningen bekreftet at hele den søndre og sørøstre delen av planområdet er planert ut og fylt opp med tunnelstein.

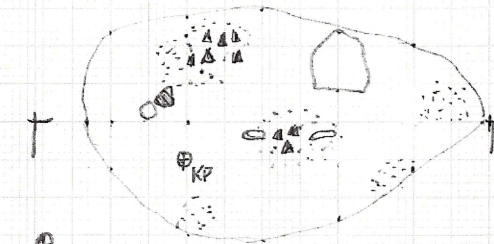

Figur: Ildstål R.426 (Rygh).

Vedlegg
Plan og profiltegning. M:1:20.

Drammen, 15.06.06.
Vanja Tørhaug

Plantegning, M 1:20

F3

F4

F1

F2

- ∴ rød sand konsentrasj.
- ▲ = Treullkonsentrasj.
- ⊙ = skjærbrent stein
- ⊙K = kullprøve
- ⊙F = Funnsted

Diameter:

1,1 m NØ-SV

0,6 m NV-SØ

Form: oval

Anlegg: Rød sandlag,
med kullkonsentrasjoner
og noe skjærbrent stein

Fet konsistens.
Tolkning: mulig
eldsted

Profiltegning

Profil beskrivelse:

1. Humusholdig brunt
Sandlag, kullspettet.

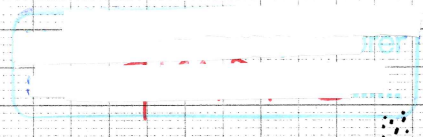
2. Rødt sandlag,
fet konsistens, inneholder
treullkonsentrasjoner
med noe skjærbrent stein
(ca. 5cm store).

Gar ned til 10cm dybde
Ingen nedskjæring,
flat bunn. Gar ned
til naturlig rødgal sand.
Funnstøvt

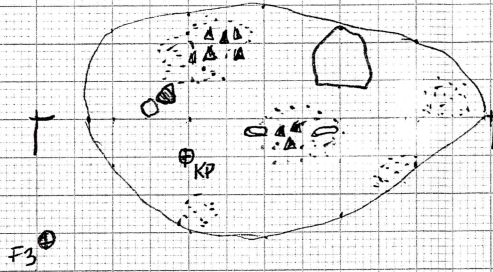

Anlegg, sjaket 1, gnr. 60 / br. 48, Langeset, Hemsedal K.

Plantegning, M 1:20

- ⋯⋯⋯ rød sand konsentra
- ▲ = Trekkullkonsentrasj
- ⊗ = skjærbrent stein
- ⊗KP = kullprøve
- ⊕ F = Funnsted

Diameter:
1,1 m NØ-SV
0,6 m NV-SØ

Form: oval
Anlegg: Rød sandlag,
med kullkonsentrasjoner
og noe skjærbrent stein
Fet konsistens.
Tolkning: mulig
ildsted

F3 ⊕

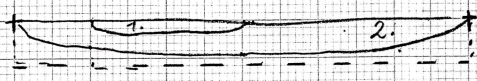
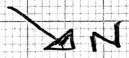
F4 ⊕

F5 ⊗

F1 ⊕

F2 ⊕

Profiltegning

Profil beskrivelse:

1. tynnholdig brunt sandlag, kullspettet

2. Rødt sandlag, fet konsistens, inneholde trekkullkonsentrasjoner med noe skjærbrent stein (ca. 5cm store).

Gar ned til 10cm dybd
Ingen nedskjæring, flat bunn. Gar ned til naturlig rødgal sand. Funnromt.

- Funnliste:
- F1 : Ildstål
  - F2 : jernfragment
  - F3 : slag
  - F4 : hekete
  - F5 : nagle

Høeg - Pollen, 876 842 262,
Helge Irgens Høeg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

Larvik, 6/7-05.

Til Lars Groseth, Buskerud fylkeskommune, Utviklingsavdelingen,
Fylkeshuset, 3020 DRAMMEN.

Analyse av 3 kullprøver fra Buskerud.

X Langset, 60/48, Hemsedal, mulig ildsted.

Det ble bestemt 12 biter. Av disse var 2 Betula (bjerk) og
10 Pinus (furu).

Arnegård, 71/1, Nes kommune, kokegrop.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 2 Betula (bjerk) og
38 Pinus (furu).

Dalegården, 92/4, Øvre Eiker, mulig kulturlag.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Betula (bjerk).

Helge Irgens Høeg

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-24.2;lab. mult=1)

Laboratory number: Beta-206760

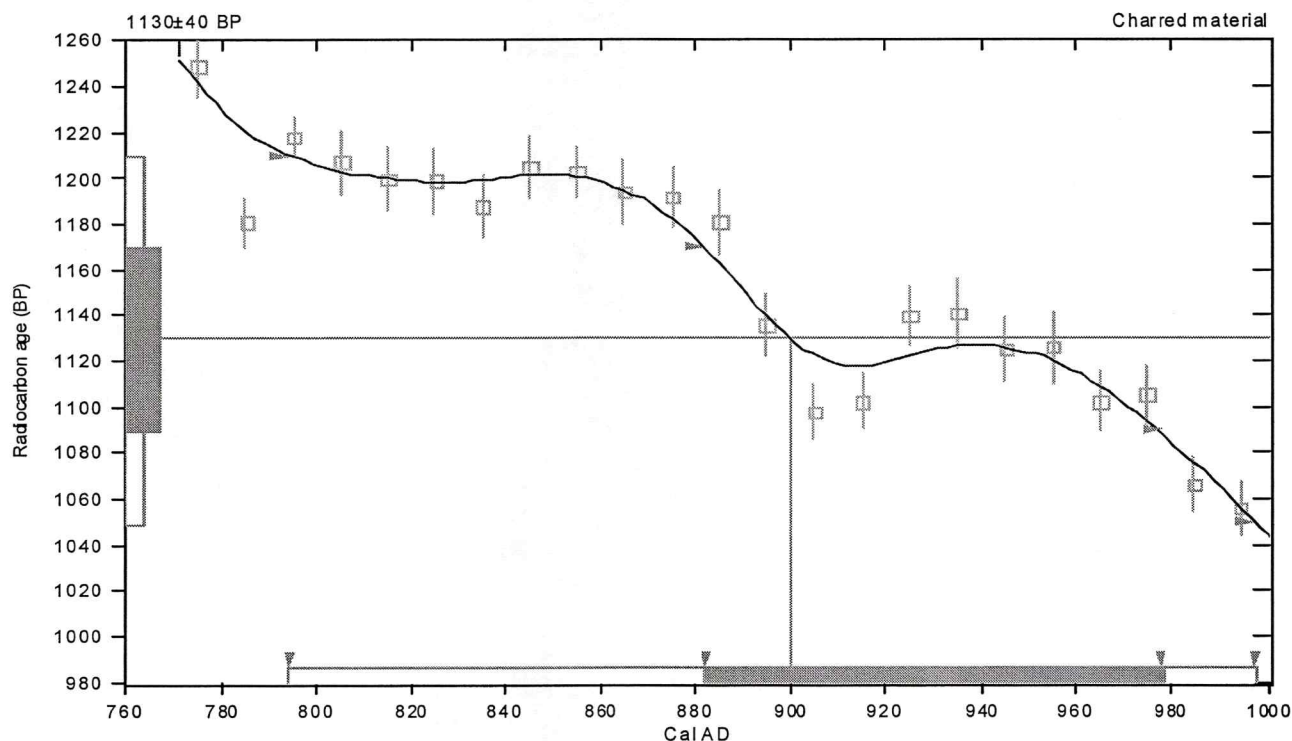
Conventional radiocarbon age: 1130±40 BP

2 Sigma calibrated result: Cal AD 790 to 1000 (Cal BP 1160 to 950)
(95% probability)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal AD 900 (Cal BP 1050)

1 Sigma calibrated result: Cal AD 880 to 980 (Cal BP 1070 to 970)
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL 98

Calibration Database

Editorial Comment

Stuiver, M., van der Plicht, H., 1998, *Radiocarbon* 40(3), pxii-xii

INTCAL98 Radiocarbon Age Calibration

Stuiver, M., et al., 1998, *Radiocarbon* 40(3), p1041-1083

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, *Radiocarbon* 35(2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

Dr. Lars Groseth

Report Date: 8/17/2005

Buskerud Fylkeskommune

Material Received: 7/13/2005

Sample Data	Measured Radiocarbon Age	$^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$ Ratio	Conventional Radiocarbon Age(*)
Beta - 206758 SAMPLE : ARNEGARD 71/1 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal BC 800 to 350 (Cal BP 2750 to 2300) AND Cal BC 300 to 220 (Cal BP 2250 to 2170)	2420 +/- 100 BP	-25.4 o/oo	2410 +/- 100 BP
Beta - 206759 SAMPLE : DALEGARD 92/4 ANALYSIS : AMS-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 400 to 570 (Cal BP 1550 to 1380)	1620 +/- 40 BP	-27.7 o/oo	1580 +/- 40 BP
Beta - 206760 SAMPLE : LANGESET 90/48 ANALYSIS : AMS-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 790 to 1000 (Cal BP 1160 to 950)	1120 +/- 40 BP	-24.2 o/oo	1130 +/- 40 BP

**KULTURHISTORISK MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO**

ARKIV

Buskerud fylkeskommune
Kulturavdelingen
Fylkeshuset, 3020 Drammen

Historisk museum og Vikingskipshuset
Arkeologisk seksjon
Postboks 6762 St. Olavs plass
NO-0130 Oslo

Sentralbord: +47 22 85 19 00
www.khm.uio.no

Besøksadresse:
Fredriksgt. 3
0130 Oslo
NORWAY

Deres ref.:
Vår ref.: 05/16439 -3
Saksbehandler: MDEN
Dato: 23.05.06

+004722859632
+004722859524
mdnavdal@khm.uio.no

Kulturminne registrering ved Langeset i Hemsedal kommune, Buskerud

Vi vil med dette opplyse om at funnene fra nevnte registrering er ferdigbehandlet her ved museet. C.nr er 55208/1-5; se vedlagte katalogtekst.

Med vennlig hilsen

Brit Sølvi
Seksjonsleder

Desirée Nævdal
Museumskonsulent

C.55208/1-5

Boplassfunn fra **Vikingtid** fra HEIMSIL av SKAR (60/48), HEMSEDAL K.
BUSKERUD

- 1) **Ildstål** Ildstål av jern, tilnærmet lik R426. Godt bevart.
Mål: B: 7,5 cm., T: 0,3 cm. H: 3,2 cm.
- 2) Fragment av 2 mulige **hekter** eller nåler. Fragmentene er svært skjøre og korroderte.
Mål: Stl: 1,6 cm
- 3) **Spiker** av jern. *Gjenstandsdel:* hode. Spikerfragment av jern med sirkulært hode og rektangulært tverrsnitt på stilk. Fragmentet er korrodert.
Mål: L: 2,7 cm. B: 0,8 cm.
- 4) **Fragment** av jern, *Mål: Stm: 1,9 cm. Vekt: 2,4 gr*
- 5) **Slagg** (mulig smieslagg).
Mål: Stm: 2,1 cm. Vekt: 2.5 gr

I forbindelse med en søknad om konsesjon på bygging av ny transformatorstasjon ved Langeset i Hemsedal kommune ble det foretatt en arkeologisk registrering av planområdet av Buskerud fylkeskommune. Formålet med denne undersøkelsen var å påvise og avklare forholdet til automatisk fredede kulturminner. Det ble gravd to sjakter på den nordvestre delen av planområdet. Sjaktene lå i lengderetning nordvest-sørøst og målte 35-40 m i lengde og 3,5 m i bredde. Sør i sjakt 1 ble det påvist et anlegg. Det ble snittet og en trekullprøve er tatt ut til datering (AD 790-1000). Det ble ikke gjort noen funn i anlegget, men i området rett nord for dette fremkom fem gjenstandsfunn.

Tolkningen av anlegget er usikker, muligens kan det være rester av et ildsted.

Orienteringsoppgave: Planområdet ligger ved Langeset, ca 580 moh, 700 m sørvest for riksvei 52 i Hemsedal.

Kartreferanse: ØK, BQ 066-5-3 *Projeksjon:* EU89-UTM; Sone 32 N: 6741903 Ø: 480670

LokalitetsID: 91829

INNBRETNING: Tørhaug, Vanja, 09.06.2005, Rapport fra kulturminneregistrering ved Langeset i Hemsedal kommune

Referanselitteratur: Rygh, O.1885 Norske Oldsager. Cammermeyer.

Katalogisert av
Desirée Nævdal